

De meening der experts

De „Emmausgangers“, waarvan Han van Meegeren nu beweert de maker te zijn, zou, zooals bij de „ontdekking“ in 1937 is medegedeeld, zeer langen tijd in het bezit zijn geweest van een Delftsche familie, die er geen flauw begrip van had welk een kostbaar werk zij bezat. Deze familie vestigde zich later in Parijs en daar zou na een sterfgeval aan het licht zijn gekomen, dat de „Emmausgangers“ een echte Vermeer was, door den meester gesigneerd met „I. Meer“, en door den kunstenaar gedateerd omstreeks 1654—1655.

Het geval trok destijds zeer de aandacht, getuige de talrijke beschouwingen, die aan dit nieuw ontdekte werk werden gewijd door experts en kunsthistorici, die het om strijd prezen en eenparig van oordeel waren, dat aan de echtheid van dezen Vermeer niet te twifelen viel en die er voorts op wezen, dat Vermeer voor dit, zijn meesterwerk, een schilderij van Caravaggio tot voorbeeld gekozen moest hebben.

„De overeenkomst is zóó groot, dat aan toeval niet mag worden gedacht“, schreef een hunner. Dr. A. Bredius, de bekende kunstkenner, had voor het werk zulk een bewondering, dat hij er niet alleen een enthousiaste beschouwing aan wijdde in een Engelsch tijdschrift, maar dat hij ook tezamen met de Vereeniging Rembrandt en een Rotterdamschen kunstvriend de overkomst van den nieuwen Vermeer voor het Museum Boymans heeft verzekerd.

De vreugde der Vermeerkenners over deze aanwinst was algemeen zeer groot. Dr. A. B. de Vries, assistent bij het Rijksmuseum te Amsterdam, constateerde in zijn in 1939 verschenen boek over Vermeer, dat de vondst niet alleen een vermeerdering, doch tevens een verrijking van Vermeer's werk beteekent, omdat het een tot dusver onbekende noot doet opklinken. „De kunstenaar heeft zichzelf geheel gegeven, zooals wij hem tot nu toe leerden kennen, maar hij voegde eraan toe het begrip van het bovennatuurlijke, Vermeer is completer maar niet anders voor ons geworden.“ En verder: „Het wonder der gebeurtenis is tot een wonder der schilderkunst geworden, terwijl noch de compositie, noch de kleurenharmonie iets werkelijk nieuws hebben gebracht. Vermeer's onbewuste overgave heeft dit mogelijk gemaakt.“

Dr. Frans van Thienen, conservator aan het gemeentemuseum te Den Haag, noemde in zijn in de „paletserie“ verschenen monographie van

Vermeer „de ontdekking van het groote doek „Jezus in Emmaus“ het belangrijkste kunsthistorische evenement van de laatste jaren. Het stuk toont Vermeer van zijn besten kant. Er is geen tweede voorstelling van dit verhaal, die zoo is doorleefd en zoozeer van allen opsmuk ontdaan. Iederen keer, dat men het werk aanschouwt, is de indruk sterker en dieper. Steeds keert de blik terug naar het gelaat van Jezus, naar den jongeman rechts en de stille dienstmaagd, de schoonste wellicht, die Vermeer ooit geschilderd heeft.“

Strijd begint

De directie van het museum Boymans, waar „de Emmausgangers“ thuis hoort, deelt mede, dat het onderzoek naar de echtheid van de schilderijen nog niet is beëindigd en dat volgens deskundigen de onomstootelijkheid van deze vervalschingen nog niet volledig vaststaat. Wat betreft de „bekentenis“ van Han van Meegeren moet men in 't oog houden, dat deze schilder bekend staat als een fantast, vervuld van rancune tegen de kunst- en museumwereld. Eerst na chemisch en röntgenologisch onderzoek en confrontatie van de betrokken schilderijen kan met zekerheid worden gezegd of men hier met vervalschingen te doen heeft.

Een redacteur van A.N.P.-Aneta heeft over de „Emmausgangers“ een onderhoud gehad met den bekenden restaurateur van schilderijen, den heer van Boheme te Den Haag, die het doek zeer goed kent en ook thans nog geen oogenblik aan de echtheid van het schilderij twijfelt. Ook de restaurateur van Boymans, de heer Luywieler, die het werk destijds verdoekt heeft en andere deskundigen hebben nooit twijfel gekoesterd aangaande de echtheid. Hij voegde er echter aan toe, dat wijlen dr. Schmidt Degener, vóór den aankoop van het schilderij door dr. A. Bredius om zijn meening gevraagd, gemeend heeft er geen enkele waarde aan te mogen toekennen.

De heer van Boheme wees erop, dat indien de „Emmausgangers“ een „jong“ schilderstuk was geweest, dit destijds bij het verdoeken had moeten blijken. Trouwens het gezond krakkelee, dat men op verschillende plaatsen aantreft, staft volgens den heer van Boheme de meening, dat het kunstwerk van ouden datum is.

Indien na grondig onderzoek toch zou blijken, dat het schilderij een vervalsching is, vervaardigd door Han van Meegeren, zou men volgens den heer van Boheme den vervalscher niet alleen een uiterst bekwamen schilder moeten noemen, doch tevens een geniaal vervalscher. Voorts koesterde de heer v. Boheme nog twee punten van twijfel aangaande de waarheid van Van Meegeren's bekentenis: ten eerste het feit, dat hij sedert geruimen tijd te slecht ziet om dergelijk nauwkeurig werk te kunnen volbrengen, ten tweede het volkomen verschil in stijl tusschen werken van Van Meegeren en de manier, waarop de „Emmausgangers“ geschilderd is.

De heer van Boheme deelde nog mede, dat de prijs, welke destijds voor het schilderij betaald is, het bedrag van 500.000 gulden overtrof. Het bedrag is bij elkaar gekomen met financiële hulp van verscheidene Rotterdamse ingezetenen.

Links de Christuskop op de „Emmausgangers“, rechts de kop van de „Moeder“, een bekende teekening van Han van Meegeren. Deze kop keert telkens in het werk van Van Meegeren terug.